

«تذکرة المتقين» آیت الله «محمد بهاری» دستور العمل تهذیب نفس برای شاگردان است

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، 9 رمضان برابر است با سالروز رحلت عارف نامی، آیت الله شیخ «محمد بهاری همدانی»، در سال 1325 هجری قمری. عارف سالک، عالم ربانی، حکیم فرزانه، مجتهد عادل، فقیه نامدار، آیت الله شیخ محمد بهاری در خانواده‌ای اصیل و مذهبی چشم به جهان گشود. او فرزند میرزای بهاری، از ستارگان تائبانک آسمان علم و عرفان است. بهاری در سال 1265 هـ.ق در شهر بهار از توابع همدان متولد شد. شیخ محمد بهاری همراه حاج شیخ محمدباقر بهاری به مکتب‌خانه ملاعباس‌علی در بهار رفته و خواندن و نوشتن را آموخت و قرائت قرآن و احکام شرعی را فراگرفت. او علاقه زیادی به آموختن علم داشت. وی در نوجوانی دروس حوزوی را نزد ملاجعفر بهاری فراگرفت. گویا شکل‌گیری پایه‌های اولیه علمی – عرفانی شیخ محمد بهاری در کلاس درس ملاجعفر بوده است. شیخ محمد بهاری پس از اتمام تحصیلات مقدماتی در همدان، برای ادامه تحصیل به بروجرد عزیمت می‌کند و در درس آیت الله میرزا محمود بروجردی، پدر آیت الله بروجردی شرکت می‌کند. او پس از اخذ درجه اجتهاد در 32 سالگی، به زادگاه خود برمی‌گردد. وی مدت کوتاهی در بهار به ارشاد مردم می‌پردازد و دوران جوانی، همراه پدر به زیارت اماکن مقدس در عراق می‌رود. شیخ محمد بهاری در سال 1297 هـ.ق، برای ادامه تحصیلات وارد حوزه علمیه نجف اشرف می‌شود. وی در نجف از ملازمان درس آخوند ملاحسینقلی همدانی و از شاگردان ممتاز او بود. آخوند همدانی درباره‌اش می‌گفت: حاج شیخ محمد بهاری، حکیم اصحاب من است. بهاری در درس عارف کامل و استاد بی‌نظیر عرفان، آخوند ملاحسینقلی شوندی درجینی همدانی شرکت می‌کند و تا زمان وفات آن مرد بزرگ از محضر پرفیض بهره‌مند می‌شود. بهاری دروس مقدماتی را در زادگاهش، زیر نظر پدرش، نزد ملاعباس‌علی بهاری و ملاجعفر به پایان رسانید. آن‌گاه برای ادامه تحصیلات به همدان رفت و در درس استاد اسماعیل همدانی و میرزا محمود طباطبایی شرکت کرد. سپس به بروجرد رفت و دروس فقه و اصول را نزد مرحوم میرزا محمود بروجردی فراگرفت و از وی اجازه اجتهاد گرفت. بهاری در سال 1297 هـ.ق، به نجف اشرف رفت و از آنجا آموخته‌ها، ملاحسنقل، شهنده، بهره‌مند شد.

بهاری در عرفان و قرآن، از محضر آیت الله آخوند ملاحسینقلی شوندی همدانی بهره‌ها برد. شاگردان مکتب تربیتی آخوند را بیش از 300 نفر ذکر کرده‌اند. سیداحمد کربلایی، سیدابوالقاسم اصفهانی، شیخ محمد بهاری همدانی، دولت آبادی، شیخ باقر آقا موسی، میرزا جواد آقا ملکی تبریزی، سیدمحمدسعید حبوبی، شیخ آقا رضا تبریزی، شیخ علی (فرزند آخوند)، شیخ علی قمی و شیخ مولی شراره از شاگردان مشهور آن عارف وارسته هستند. شیخ محمد بهاری از برجسته‌ترین شاگردان آخوند ملاحسینقلی همدانی بود

بهاری در عرفان و قرآن، از محضر آیت الله آخوند ملاحسینقلی شوندی همدانی بهره‌ها برد. شاگردان مکتب تربیتی آخوند را بیش از 300 نفر ذکر کرده‌اند. سیداحمد کربلایی، سیدابوالقاسم اصفهانی، شیخ محمد بهاری همدانی، دولت آبادی، شیخ باقر آقا موسی، میرزا جواد آقا ملکی تبریزی، سیدمحمدسعید حبوبی، شیخ آقا رضا تبریزی، شیخ علی (فرزند آخوند)، شیخ علی قمی و شیخ مولی شراره از شاگردان مشهور آن عارف وارسته هستند. شیخ محمد بهاری از برجسته‌ترین شاگردان آخوند ملاحسینقلی همدانی بودند. آیت الله سیدمحمدحسین طهرانی او و سیداحمد کربلایی را ممتازترین شاگردان آخوند همدانی می‌دانند و درباره سیداحمد کربلایی می‌گوید: از اعظم فقهای شیعه امامیه و از اساتید حکمت و عرفان الهی بوده است. اما در حکمت و عرفان او همین بس که پس از رحلت مرحوم عارف بی‌بدیل و حکیم و مربی و مدرس و فقیه بی‌نظیر آیت الله ملاحسینقلی همدانی در نجف اشرف، با عدیل و هم‌ردیف خود، مرحوم شیخ محمد بهاری در میان سیصد تن از شاگردان آن مرحوم، سرآمد و شاخص بود. پس از مهاجرت بهاری به همدان، سیداحمد کربلایی، یگانه عالم اخلاق و مربی نفوس در طی طریق الهی و سیر در معارج و مدارج کمال نفس انسانی و ایصال به کعبه مقصود و حرم معبود بود. شیخ محمد بهاری و سیداحمد کربلایی از تربیت شدگان مکتب عرفان آخوند ملاحسینقلی همدانی و از شاگردان توانمند او بودند. آخوند ملاحسینقلی همدانی عرفان را از آیت الله سیدعلی شوشتری آموخته بود و سیدعلی شوشتری نیز از مرد «جولا». آثار علمی آیت الله شیخ محمد بهاری منحصر به مکاتباتی است که برای شاگردان خود نگاشته است. تعدادی از این مکاتبات ارزشمند در کتاب تذکرة المتقين گرد آمده است. شیخ

آقا بزرگ تهرانی در کتاب ارزشمند الذریعة الی تصانیف الشیعة، از کتاب «منشآت» بهاری یاد می‌کند و می‌نویسد: منشآت بهاری الهمدانی النجفی الحاج شیخ محمد بهاری به طبع تهران. کتاب دیگری به نام «کتاب القضاء» را نیز به شیخ محمد بهاری نسبت می‌دهند. بهاری از نظر علمی به درجات عالی و اجتهاد رسیده بود و شاگردان بسیاری نیز تربیت کرده بود. اگر آثار مکتوب و قلمی کمتر از ایشان به یادگار مانده است، نشان از توجه وی به تربیت شاگردان و رجال دینی و اهتمام خاص در سیر و سلوک وی است، به گونه‌ای که کتاب تذکرة المتقین، دستورالعمل و نسخه عرفانی و تهذیب نفس برای شاگردان است.

آیت‌الله بهاری در نجف مریض شد و به سفارش پزشکان، به ایران بر می‌گردد. عازم مشهد می‌شود. او مدتی بعد، قصد بازگشت به نجف اشرف می‌کند که شدت یافتن بیماری، او را از این تصمیم منصرف می‌کند و او ناچار به زادگاهش بهار برمی‌گردد و در نهم ماه مبارک رمضان 1325 هـ.ق روحش به رضوان الهی پر می‌کشد و پیکر پاکش در شهر بهار به خاک سپرده می‌شود.*

*منابع: شیخ محمد بهاری، اسدالله حیدری؛ تذکرة المتقین، شیخ محمد بهاری؛ رساله لب‌اللباب، سیدمحمدحسین حسینی طهرانی، انتشارات علامه طباطبائی